

S. S. AXUNDOV

MİSTER QİREYİN KÖPƏYİ

BAKI

UŞAQQƏNCNƏŞR - 1948

Puan-qay, Xan-qoy şəhərinin Nan-si çayının sahilində, köhnə bir daxmada qoca anasilə yaşayırdı. Bu gənc, küçə aktyoru idi. Öz şagirdi balaca Sen-o ilə bazarlarda, şenlikli küçələrdə, çayxanalarda oyun çıxartmaq, məzhəkə yaratmaq və mahnı oxumaqla öz gündəlik əməyini qazanırdı.

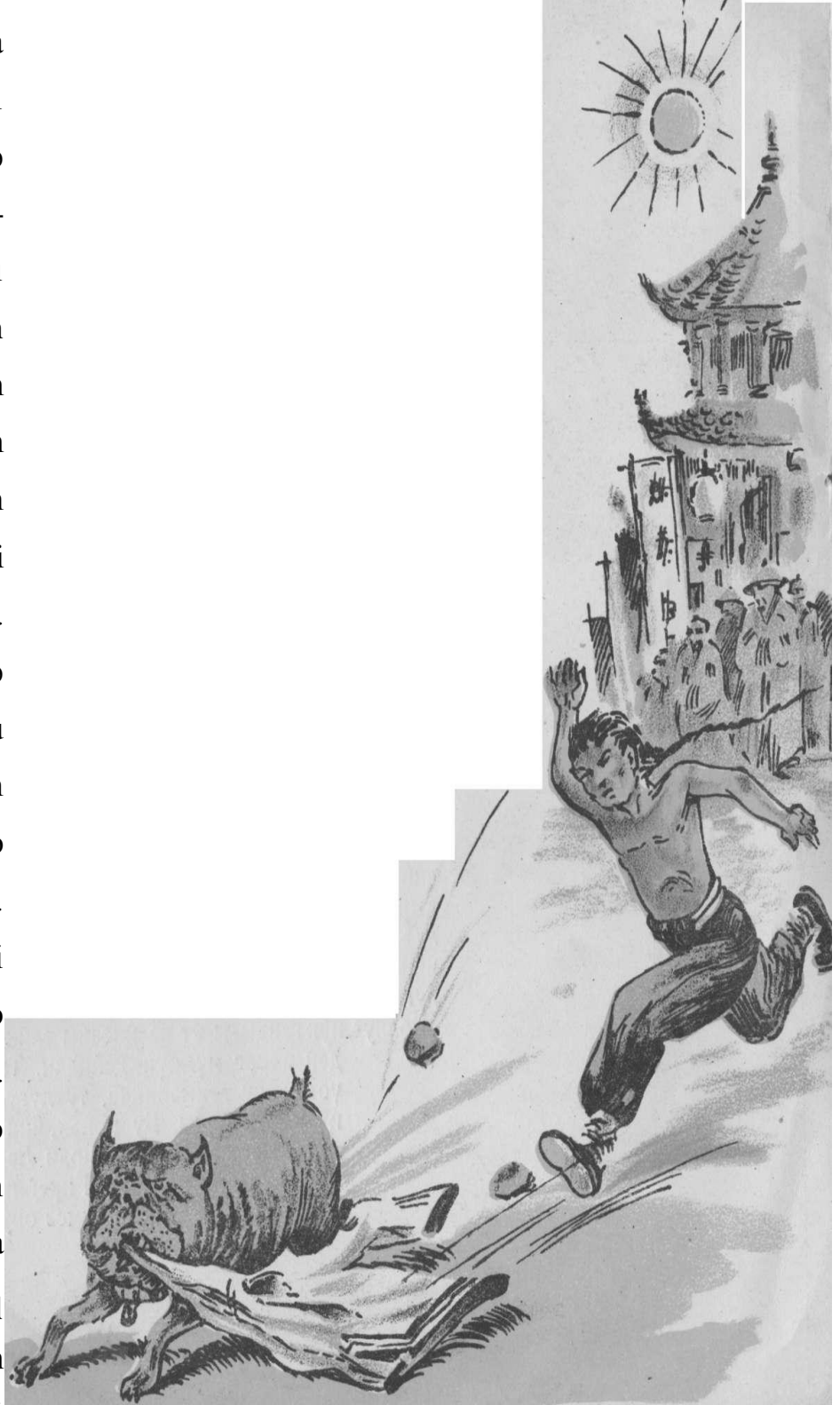
Bəzən bəxti gətirib 60-70 qəpik qazananda o axşam çörək, soğandan əlavə balıq da alıb, evlərinə şad gəlirdi. Küçədən həyəətə daxil olduqda „Anacan, “oy....oy.....” deyərək anasını səsləyirdi.

Puan-qayı çinlilər sevirdilər, lakin ingilislər onu görmək belə istəmirdilər; çünki Puan-qay onların pis xasiyyətlərini, məğrurluqlarını, çinlilərə edilən zülmü əl hərəkətləri ilə, him-cimlə açıq göstərərək xalqı güldürürdü. Bunun üstə Puan-qay ingilislər tərəfindən neçə dəfə kətək yemişdi. Lakin yenə də onları yamsılamaqdan çəkinmirdi. Ancaq şəhərin ingilislər yaşayan hissəsinə enməkdən çəkinirdi.

Bir səhər Puan-qay küçədə həsir salıb, üst paltarını soyunub oyun çıxarırdı. Adamlar yığılıb ona tamaşa edirdilər. Bu zaman mister Qreyin aşpazı bazardan azuqə alıb evə qayıdırdı. Misterin məşhur köpəyi „Bollu" da onun dalınca gəlirdi. Buldok cinsli bu ingilis iti sahibi kimi olduqca kinli, dəhşətli bir köpək idi. „Bollu" nun qapdığı it və insanı əlindən almaq mümkün deyildi. Ta üstünə su tökməyincə, tutduğunu buraxmazdı. Bu köpək, çinlilərə çox əziyyət verirdi. Lakin mister Qreyin qorxusundan kimsə onu vura bilməzdi.

„Bollu" adamların dəstəsinə yaxınlaşdıqda uşaqqlar: „Mister Qireyin k p yi gəlir"—deyə, qaçmağa bařladılar. Böyüklər də kənara  kildil r. Bu zaman Puan-qay arxası  st  uzanıb ayaqları ilə Sen-onu tez tez yuxarı atıb-tuturdu. K p yin diqqətini cəlb  d n Puan-qayın, h sirin  st  ilan kimi uzanan k kili idi. Sen-o iti gördükdə qıřqırdı. Puan-qay, Sen-onu yerə buraxıb cəld qalxdı. Bu vaxt k p k Puan-qayın arxalığını qapıb qaçmağa bařladı. Puan-qay  z şeylərini řagirdin  tapřırıb k p yin dalınca qaçdı. Küçədən dař yıęıb k p y  atırdı. Lakin „Bollu", dařların ona d ym sin  baxmayaraq arxalıęı diřind n salmırdı. Dařın biri „Bollu" nun anęına bərk d ymiřdi.

Lakin h c t k p k yenə də arxalıqdan  l  kmirdi. K  eni dönərkən bir  in polisi Puan-qayı saxladı.

– N  u n k p y  da  atırsan?

– G rm rs nmi k p k arxalı ı aparır?!.

–Görürəm v  k p yin də mister Qireyin olduğunu bilirəm.

– Demək mister Qireyin k p yi u n qanun yoxdur?!.

– Puan-qay,  z n də bilirsən ioxdur, n  u n soruşursan? Ya arxalı ından  l  k, ya da, c r tin varsa, get misterd n al.

— Gedərəm, arxalığımı da alaram,—denə Puan-qay yola düşdü. O daha qaçmırdı, gedərkən dərin fikrə dalmışdı. Böyük vətəninin azğın, qudurmuş imperialistlər çənkəsində boğularaq, sızlanaraq məhv olduğunu düşünürdü.

— Bizim üçün nicat yolu yoxmu? Nə vaxta kimi dörd yüz milyonluq Çin, vəhşi ingilislər əlində oyuncaq olacaq dır,—deyə öz-özünə sual verirdi.

— Var, lakin biz qorxaqlar, inqilabçı xalq ordusuna qarışıb vətənimizi imperialistlər əlindən xilas etmək əvəzinə, inqilabçıların qarşısına çıxıb onlarla müharibə edirik.

Puan-qay, başında belə fikirlə gəlib mister Qireyin darvazasına çatdı və cürət ilə içəri girdi. Bu zaman mister Qirey balkonda oturub qəzet oxuyurdu. O, itin ayağının Puan-qay tərəfindən yaralanmasından xəbərdar idi. İndi qəzəbli və səbirsiz halda onu gözləyirdi.

Mister Qirey başını qaldırıb Puan-qayı gördü və ayğa qalxaraq acıqlı soruşdu:

— Mənim itimi sənmi vurmusan?

— Bəli, mən vurmuşam. Arxalığımı götürüb qaçdı, mən də daş atdım ki, yerə salsın, lakin buraxmadı.

— Sən bilirsənmi ki, inkilis köpəni tutduğunu buraxmaz?

— Bəli, ingilislərin köpəkləri sahiblərinə oxşamışlar, tuqduqlarını buraxmazlar.

— Sən üç böyük cinayət ztmışsən, ona görə cəza alacaqsan. Birincisi budur ki, mənim sevgili köpəyim „Bollu"nu yaralamısan...

— Mister, sizin papağınızı və ya başqa bir şeyinizi köpək götürüb qaçsa nə edərsiniz?

— Tapançamı çıxarıb vuraram, yerində qalar.

— Mən ki, hələ itinizi öldürməmişəm.

— Sənin həddin nədir ki, elə iş edəsən?! İkinci taqsırın bax budur, deyə, mister Qirey ona bir məktub göstərdi. Bu sənin arxalıq cibindən çıxmışdır. Bilirsənmi nədir?

— İnkilabçı xalq ordusunun əskəri, dostumdan gəlmiş məktubdur.

— Yalan deyirsən, bu, kommunist partiyası tərəfindən nəşr olunmuş intibahnamədir, sən o partiyanın gizli üzvüsən və oyun çıxarmaq ilə onun fikrini burada yeridirsən, bəlkə də bolşeviklərin casususan...

Bunu eşitdikdə Puan-qay səbr edə bilməyib dedi:

— Elə ki, siz imperialistlər biz çinlilərlə rəftar edirsiniz, axırı sizin dediyiniz kimi casus yox, həqiqi bolşevik olacağıq. Üçüncü cinayətimi söyləyin.

— Üçüncü cinayət odur ki, izinsiz mənim həyətimə girmisən. O qapıda yazılanı oxumadınmı?

— Xeyr, orada nə yazılmışdır?

Orada, bu yazılmışdır: „Çinlilərə və köpəklərə daxil olmaq qadağandır“.

— Mister, bu qanundurmu?

—Bəli, qanundur!

— O qanunu əlahəzrət, Corc vermişdirmi?

— Sus, qanmaz köpək, onu mən vermişəm, hər bir ingilisin əmri siz vəhşi çinlilər üçün qanundur.

—Bu qanunları verənləri inqilabçı xalq ordusu tezliklə məhv edəcək.

Bunu eşitdikdə qan mister Qireyin başına sıçradı və elə çığırdı ki, bütün xidmətçilər onun səsinə tökülüşüb gəldilər.

— Bu köpəyi uzun saçlarından talvardan asın, mən əmr etmədikcə xilas ztməzsınız, haydı!..

Zavallı Puan-qayı tutub talvarın altına gətirdilər. Mister Qirey də balkondan enib oraya gəldi.

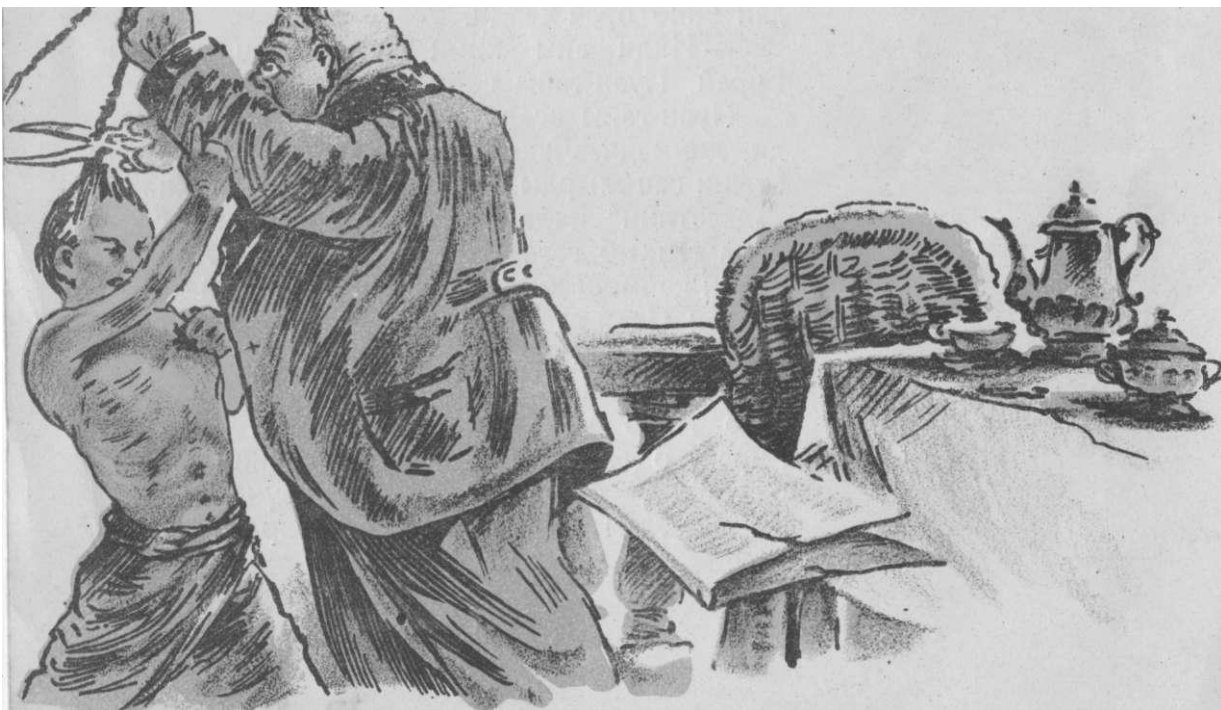
— İndi ayı kimi bağırarsan, — deyə Qirey, Puan-qayı söyməyə başladı.

Puan-qayı asarkən bir kəlmə belə demədi, dinmədi. Lakin qanlı gözlərindən qəzəb atəşi saçılırdı. Qirey cənabları ingilis „ədalətini" icra etdikdən sonra yenə balkona qalxıb qəzet oxumağa başladı. Aradan xeyli keçmiş xidmətçi çinli ona çay gətirərkən Puan-qayı azad etməyini yadına saldı. Mister saata baxıb dedi: „Hələ iki dəqiqə qalmışdır". Sonra qəzeti masanın üstə qoyub çay içməyə başladı. Mister Qirey o zaman dönüb xidmətçinin üzünə baxsaydı, onun baxışında özünə qarşı nifrət əlamətlərini aydın oxuyardı.

Mister Qirey çayını içib aŐađı endi v  Puan-qayı xilas etməyi əmr verdi. Onu azad etdilər, sonra mister Qirey qayçı gətirdi v   z  li ilə Puan-qayın uzun saçlarını kəsib ona uzaqdı.

—Bunu al,saxla ki, tutduđun cinayəti unutmayasan. Sonra  mr etdi, Puan-qayın arxalıđını verdilər. Puan- qay illərlə bəslədiyi saçını alıb:

—Mister, mən də and içirəm ki, heç bir zaman bu g n  unutmayaam. Bu g n  kimi mən inqilabçı deyildim, siz bu saçları kəsməklə  z əlinizlə məni inqilabçı xalq ordusu sırasına g nd rirsiniz. Sizə t Ő kk r edirəm,—deyə Puan-qay g t r ld .

Altı aydan artıq idi ki, Puan-qay xalq inqilabçı ordusunda şücaətlə düşməne qarşı dava edirdi. İmperialistlərin ümidi olan Şimal ordusu xalq ordusunun dəhşətli hücumları qarşısında davam edə bilməyib əllərində olan kənd və şəhərləri boşaltmağa məcbur olurdu.

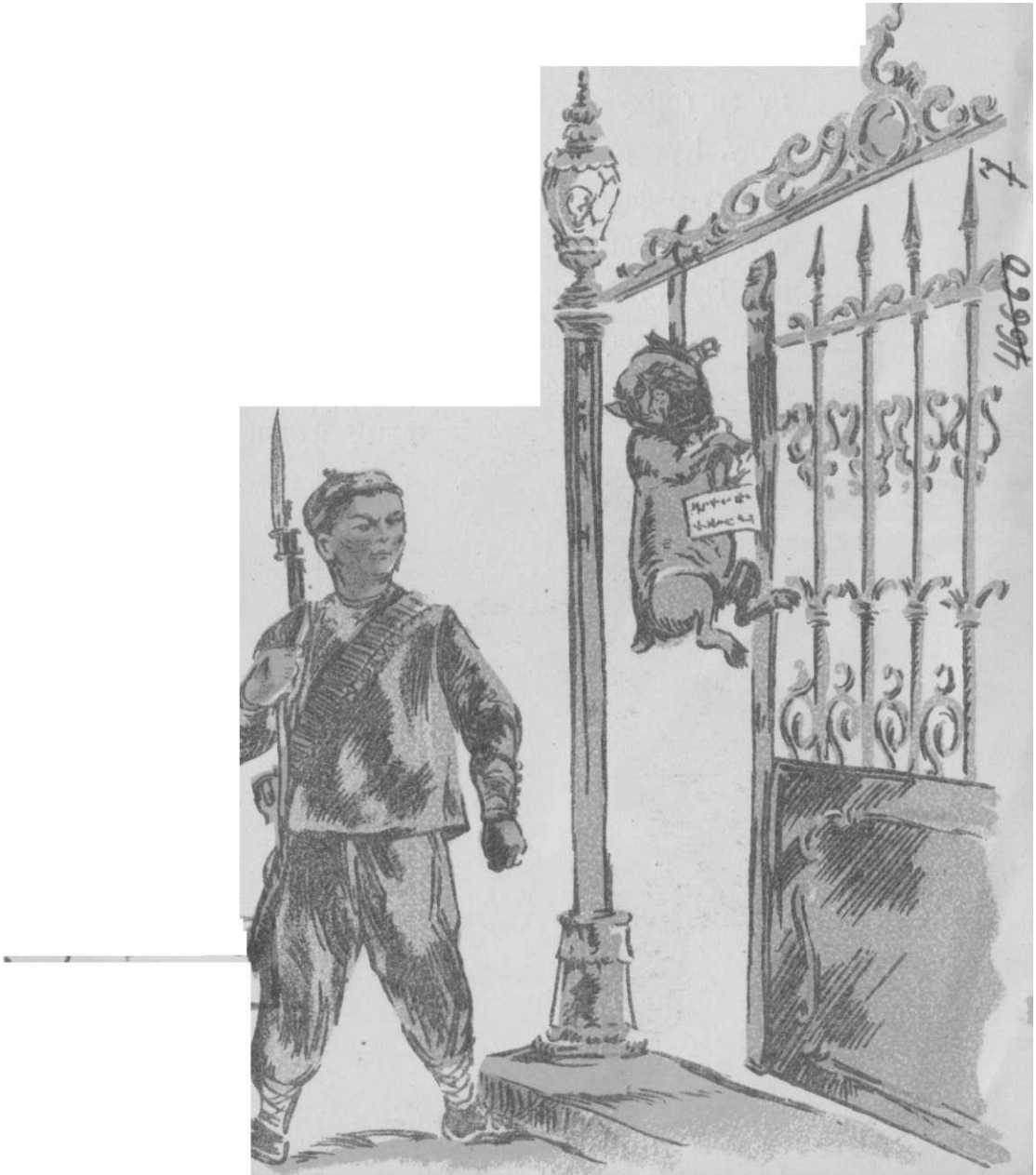
Növbə Puan-qayın vətəni Xan-qou şəhərinə çatmışdı. Puan-qay irəlidə gedən bölüyün sırasında idi. Şəhərə hücum başlandı. Puan-qay qızmış şir kimi müharibə edirdi. Özünü ən qorxulu yerə atırdı. Şəhərə girən birinci Puan-qay oldu. Günorta zamanı Xan-qou inqilabçı xalq ordusu əsgərləri tərəfindən alındı. Lakin küçələrdə ara-sıra güllə səsi gəlirdi.

Puan-qay, mister Qireyin yaşadığı küçə ilə evlərinə, anasını yoluxmağa gedirdi. Birdən misterin köpəyi „Bollu" onun qarşısına çıxdı. Puan-qay cəld tüfəngi döşünə alıb iti nişana götürdü. Güllə açılan kimi köpək yerə sərildi.

Puan-qay gedib onun quyruğundan tutdu və sürükləyərək mister Qireyin darvazası ağzına gətirdi. Misterin darvazası, qapıları, pəncərələri bağlı idi. Həyətdə, evdə bir insan görünmürdü. Puan-qay kəmərinə açıb itin başına keçirdi və xeyli çətinlik ilə darvazadan asdı. Sonra cib kitabçasını çıxarıb bir vərəq cırdı, yazdı və itin üstündən asdı. Sonra fəxr edərək oxudu: „İngilislərə və köpəklərə içəri daxil olmaq qadağandır". O:

— Misqer Qirei! İndi Puan qayı ölənə kimi unutmazsan,—deyib yola düşdü.

Redaktoru *Mir Abbas Aslanov* Texredaktoru *X. Əzizbəyov*

Çapa imzalanmış 1/X-48. Uçot-nəşriyyat listi 0,9. Tirajı 15.000. FQ 12174.

Sifariş № 442.

Azərnəşr mətbəsinə çap olundu 26-lar adına Kitab Sarayı, Bakı, Əli Bayramov küçəsi, № 1.